

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑-๕๒/๒๕๕๒

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เรื่อง ประธานรัฐสภาส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ (กรณีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก
วุฒิสภา)

ประธานรัฐสภาได้ส่งเรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
สมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๒ ซึ่งเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๕ คน
และลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๐๓ คน เพื่อขอให้
ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ระบุว่า การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ชุดปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่จะต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองตาม
มาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นั้น ไม่ชอบด้วย
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องเพื่อขอให้
ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ตามคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๕ คน และจำนวน ๑๐๓ คน (ผู้ร้อง)
สรุปความได้ว่า ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๖ และ
มาตรา ๓๑๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒
วินิจฉัยว่า “บทบัญญัติตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ เป็นการรับรององค์กรสมาชิกวุฒิสภา
ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้ทำหน้าที่ต่างๆ ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่ไปก่อนจนกว่าจะครบ
วาระ ๔ ปี ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ เพราะฉะนั้นจึงไม่ถือว่าเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๕๐ ฉะนั้น ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงได้บัญญัติยกเว้นเรื่องคุณสมบัติต่างๆ
ขึ้นไว้เพื่อเชื่อมต่อระหว่างบุคคลผู้มาทำหน้าที่จากรัฐธรรมนูญเก่ามาสู่องค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่ เช่น
ยกเว้นเรื่องอายุไม่ต้องถึง ๕๐ ปี ยกเว้นเรื่องคุณวุฒิการศึกษาไม่ต้องจบปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
ยกเว้นข้อห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เป็นนายกรัฐมนตรี

ดังนั้น จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า สมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรก ซึ่งจะเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ได้

สำหรับคุณสมบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๕ กล่าวคือ มีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ส่วนข้อห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๓) เรื่องการเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้มาก่อนการรับสมัครรับเลือกตั้งนั้น เห็นว่านำมาใช้บังคับยังไม่ได้ เพราะสมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ไม่ใช่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังกล่าวมาแล้ว

สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน มีความเห็นว่าสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐”

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่า สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันมิใช่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งต่อไปได้ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงเท่ากับเป็นการรับรองว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันมิได้เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ตามหนังสือของประธานรัฐสภาได้ชี้ให้เห็นว่า นอกจากความเห็นตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว ยังมีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้วินิจฉัยว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันมิใช่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งต่อไปได้ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) นั้น คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการรับรองว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันมิได้เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นคำวินิจฉัยที่ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในชุดปัจจุบันต้องเสียสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่มีขึ้นครั้งแรกตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง วรรคสาม ซึ่งได้บัญญัติรับรองสมาชิกภาพของสมาชิกทั้งสองสภาไว้ทำนองเดียวกันหรือเหมือนกัน ก็ควรมีสถานภาพของความเป็นสมาชิกวุฒิสภาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าวินิจฉัยว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกได้ ก็ควรวินิจฉัยด้วยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกได้ด้วย

พิจารณาแล้วเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับเรื่องไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อร้องขอให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญซึ่งมีผลทำให้สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันนี้ และผู้ร้องถือว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่สอดคล้องและเป็นไปตามความหมายที่แท้จริงของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ และมาตรา ๑๒๖ (๒) เมื่อมีการโต้แย้งเกิดขึ้นดังกล่าว จึงถือว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับการวินิจฉัยประเด็นในเนื้อหาของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นแล้วตามมาตรา ๒๖๖

ประเด็นปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในการเลือกตั้งครั้งต่อไปนี้เป็นมติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๑๕ หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่ามาตรา ๓๑๕ วรรคสองบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี และมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ระบุว่าสมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “มิให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๓) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง และสมาชิกวุฒิสภตามวรรคสาม”

มาตรา ๑๒๖ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

(๑) เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

(๒) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง

(๔) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๕ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)”

มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง รับรองผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้ ส่วนในวรรคสี่ได้ระบุถึงมาตราต่างๆ เป็นการยกเว้นมิให้นำมาบังคับใช้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง และสมาชิกวุฒิสภตามวรรคสาม ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอยู่เดิมและได้อยู่ต่อมาโดยการรับรองของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ ทั้งนี้ เพื่อมิให้บทบัญญัติของมาตราต่างๆ ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มีผลกระทบหรือเป็นการจำกัดตัดสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกสภาทั้งสองดังกล่าวซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น การห้ามตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มิให้นำข้อห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๒) มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ก็เพื่อมิให้บทบัญญัติมาตรา ๑๒๖ (๒) นี้ไปตัดสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวในการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๓ นี้ ในทางกลับกันหากมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ไม่บัญญัติยกเว้นมาตรา ๑๒๖ (๒) ไว้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวจะไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ นอกจากจะเป็นบุคคลที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๒) หรือลาออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ดังนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันจึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ทั้งนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวที่ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีคุณสมบัติอื่นๆ ซึ่งไม่ขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๑) และ (๔) ด้วย เป็นต้น

ทำนองเดียวกันการที่มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ได้ยกเว้นมิให้นำลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ก็เพื่อให้สิทธิสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนี้ สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งต่อไปนี้ได้ หากมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ไม่บัญญัติ ยกเว้นมาตรา ๑๒๖ (๓) ไว้ สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนี้ย่อมไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้เพราะสมาชิก วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ติดต่อกัน ๒ ครั้งไม่ได้ จึงสรุปได้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนี้ไม่ต้องห้าม ตามมาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) โดยสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ในการเลือกตั้ง ที่จะเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในส่วนที่ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันสามารถสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่จะต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่า หนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง นั้น เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕

ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ